

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 — —
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó hivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, június 8.

A Reichsrath és a kiegyezés.

A politikai válság kezd hosszadalmassá válni, de a bécsi politikusok, úgy látszik, még nem unták meg. Két hét óta tart a válság, már csak alig egy-két nap választ el az újabb végső terminustól s ők még mindig nem fáradtak ki az újabb kiegyezési kompromisszum tervek gyártásában. A legújabb kalandos tervről, melynek értelmében a Reichsrathot akarnák munkaképesé tenni s elébe terjeszteni a kiegyezési javaslatokat, — budapesti tudósítónktól a következő cikket vesszük:

Budapest, június 8.

A politikai játékszínen, úgy látszik, néhány nap óta a pantomimika van napirenden.

Néma mozdulatok, hangtalan jelek, amelyek mind arra engednek következtetni, hogy van valami a levegőben, ami cselekvéshez hasonlít, de nem tud igazán kifejezésre jutni. Sőt, mintha nagy harcok folynának a hatalom bástyái mögött, de füstnélküli löporral lövöldöznek s a kiröppenő golyóknak az elsülés pillanatában hangjuk nem volna.

Némi jelek mutatják, hogy ebben a színjátékban Chlumetzky ur első rendű szerepet játszik. Egy-két lap, köztük néhány bécsi is, Chlumetzky tegnapi föllépésében egy új szereplés kezdetét vélte látni és pedig úgy, hogy Chlumetzky volna kiszemelve Thun utódjául.

Ez azonban alighanem tévedés.

Tegnap óta e jelek szaporodtak arra

nézve, hogy a kiegyezés kérdése békés uton fog elintéződni és minden kísérletet megtesznek, erre felhasználván a végső erőfeszítés minden eszközeit. Igaz, hogy Ausztria éhes reánk és gazdasági előnyein minden áron való elnyomásával, saját gazdasági előnyeit szeretné fölvirágoztatni. Igaz, hogy Ausztriára nézve önállóságunk összes törekvései féltelmes fenyegetést jelentenek. De minthogy túlfeszítették a Lajtán túl a hurokat; miután követeléseikben odaát annyira mentek, hogy új veszedelem fenyegeti őket, a mennyiben kilátás nyílt rá a közelmúltban, hogy ennek folytán semmit sem kapnak, most már megfújják a takarodót és az engedékenység terére akarván lépni, hangoztatják az osztrák parlamentarizmus reaktíválását.

Ez volna a modus expediens arra, hogy a magyar követeléseknek a jogsultságát legalább látszólag beösmérjék, vagy azoknak némi engedményeket tegyenek. Thun annyira exponálta magát az ellenállásban, hogy a 14-ik paragrafussal nem léphet az engedékenység terére a nélkül, hogy magát a legvastagabb inkonzekvenzia vádjának kitegye. Neki tehát, ha engedne a király kifejezett óhajának, hivatalban akar maradni, keresni kell egy módot, a mely sarkonfordulását igazolni tudná és ez csak úgy volna elérhető, ha Ausztriában a halálosan megbetegedett és immár végvonaglásának stádiumába ért parlamentarizmusnak valamelyes enyhítő, vagy gyógyító cseppeket adnának be. Ha a parlament plénuma a magyar és osztrák követel-

sek egymáshoz való közeledését és kiegyenlítését, vagyis ha az a kiegyezés tervezeteket elfogadná: akkor Thun is hivatalban maradna, Széll Kálmánnak sem kellene tivoznia.

Innen van az, hogy Thunék lekiösmérete hirtelenül nyugtalanná vált a császárparagrafusok miatt és visszavágyódnak az alkotmányos és parlamentáris kormányzatra. Chlumetzky föllépése és az a körülmény, hogy részt vett tegnap az osztrák miniszterek tanácskozásán, tehát arra vezethető vissza, hogy ő volna az, a ki közvetlenül a kibékítést csehek és németek közt. Tényleg, azok közé tartozik, a kiknek az ilyen kísérlet félig-meddig sikert is ígér. A németek közt elég tekintélynek örvend — tudják, hogy jóformán valamennyi közt az egyetlen, a ki komolyan vehető és ha valaki, úgy ő alkalmasnak látszik arra, hogy a nyomorékká tett, sánta, béna és mindenféle más nyavalyában sínlódó osztrák parlamentet újra munkaképesé tegye.

Ezt jelenti tehát a bécsi pantomimika, a mely jelekkel árulja egyrészt, hogy az osztrák kormányának háborog a lelkiismerete és másrészt, hogy jóvá akarja tenni a bűnökét, a melyeket a múltban elkövetett. A való igazság azonban az, hogy Ausztria megdőbent a hatástól, a melyet túlkövetelése Magyarországon tettek. Minél inkább árulták el a falánkságot, a melylyel Magyarországra akarták vetni magukat, annál inkább látták, hogy csak jobban érlelik Magyarországon a gazdasági önállóságra vonatkozó törekvéseket. Megjijedtek tehát egyrészt saját maguktól,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Fellegvárak.

Írta: **Hantke Emil.**

Ilonka és Irma ott nevelődtek fel benn a zárdában.

Ilonka a regényes fekvésű, őserdőkkel borított, tiszta levegőjű hegyes vidékről került be. Irmanak pedig a délibábos, kalászkokkal rengő, szabad rónán, a nagy alföldön ringott bölcsője.

A zárdában találkoztak először. Ott ismerték, ott szerették meg egymást. A távol vidék két gyermeke ott fedezte fel egymás kedveségeit.

Pedig mily ellentét volt e két lány külső megjelenése közt. Ilonka a megtettesült pajzanság és jókedv, édesded kacagásától csak úgy csengett a zárdá komor fala. Akáresak a tavasz játszi derűje lopta volna be magát a tisztas boltívek közé. Irma ellenben mint egy átszellemült szelidség, szerde félénkséggel, tiszteletteljes léptekkel járkált a csendes folyosókon. És ha a két leány összetalálkozott, kedves csacsogás közt derült mosolyra Irma arca, az Ilonka hunczutkás kacajától.

Min nevezhettek vajjon?

Mindenfélén, ami csak előadta magát. Hiszen sok mindenféle történik a zárdá csendes falai közt. A virágok bódító illata, a méhek zsongása, a galambok turbékolása, a játszi napfény meg más egyéb, kiszinezve az ő könnyed tündéres

fantáziájukkal, amelybe bele vannak szöve a naiv bohóságok is, mindez mennyi derült percet szerezhet két tiszta léleknek, mely a zárdá oázán egyedül tudja megőrizni nemességét és tisztaságát, a világ iszapos és zavaros posványában.

De aztán a csacska nevetés mellett tudtak ők komoly dolgokról is beszélni.

Már persze nekik komoly.

Mikor ugy szabad délutánokon összejöttek, óvatosan kikémlelték maguknak egy félre eső helyet, szépen elvonultak és meghányták-vetették egymás dolgait. De nem az elmúltakat, hanem azt, ami még jönni fog.

A képzelet rózsás szárnyain kiszineztek jövőendő életsorsukat. Majd ha kikerülnek, akkor ott fogja már várni őket a családi otthon, megtanulnak gazdaszonykodni, sütnék-főznek olyan jókat, hogy párját kereshetik . . . aztán lesz szép virágos kertjük, amelyben olyan rózsák és szegfők fognak nyilni, hogy hetedhétországban nem lesz mása . . . kedvesek és jók lesznek mindenkire. Majd megismerkednek egy szép és szellemes fiatal emberrel. Ilonka egy barnával, Irma egy szőkével. Hogy fognak majd tetszeni egymásnak. Hogy írják majd meg egymásnak édes titkaikat. Hát még az első bál . . . mikor oly közel, szinte egymáshoz simulva lehetnek. És ott a nyüzsgő sokaság, tündéres világban bevalják nekik, hogy . . . psz! . . . ők pedig mit is mondanak rá? . . . Na majd meglátják akkor. A bálból hazamennek, de aig hunynak

le fáradt szemüket szép, üdítő és rózsás álomra, lágy, andalító zene hangzik fel az ablak alatt. Milyen kellemes lesz az majd! Másnap meg szép virágcsokrot kapnak, tiszta rózsából meg kaméliából.

— De milyen jó is lesz az Irma!

— Ugyan Ilus! Aztán te elfogadnád?

— Miért ne, te kis bohó? Elfogadnám és viszonzoznám is.

— Csak tán nem küldenél neki te is csokrot?

— Azt nem, hanem más valami ajándékkal lepném meg.

— De egy idegen embert.

— Az olyan már nem ember. Több mint egy ember. Azt már nekünk szeretni kell . . .

— De hisz mindenkit kell szeretni!

— Kell, kell, de azt nagyon fogjuk szeretni.

— Én nem hiszem, hogy jobban tudnám,

ha csak különös jó és . . .

— És szép nem lenne. Mond ki bátran.

Olyan lesz egészen. Majd meglátod. Aztán el fog jönni az idő, mikor hosszú ruhát kapunk . . .

jaj csak itt lenne már . . . és rá nemsokára a kézfogó.

— Jaj te Ilus! Hát még mi nem?!

— Na majd meglátod. A kézfogó után egy szép verőfényes délután amidőn mindenki és minden oly boldog és megelégedett lesz és . . .

az . . . első csók . . .

— Jaj te Ilus! Miket beszélsz itten! Egy idegen embert? A szemem kiégne mindjárt

másrészt attól, hogy ők maguk szorítsák Magyarországot a gazdasági önállóságra, a melynek, ha megvalósul, végre is ők isszák meg a levét.

Ez a története az osztrák parlamentarizmus reaktiválásának és annak a törekvésnek, hogy az osztrák Reichsrathot ismét munkaképesé tegyék.

Milyen eredménye lesz a becsületes alkusznak: Chlumetzkynek, a ki az áthidalhatlannak látszó ellentéteket németek és csehek között mégis áthidalni törekszik, azt a közel jövő mutatja. Annyi tény, hogy Széll Kálmán megmarad követelése és álláspontja mellett és attól egy hajszálnyira sem szándékozik eltérni.

A helyzet.

Bécs, június 8. (Saját tudósítónk távirata.) A mai délelőtti folyamán sem változott semmit a helyzet. Széll Kálmán miniszterelnök most már egyedül van a bankgassei palotában. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter már Marienbadba utazott. Az a hír, hogy Chlumetzky tegnapi föllépése összefüggésben van a kormányválsággal, a kiegyezéssel csak annyiban igaz, hogy Chlumetzky látszik kiszemelve lenni arra, hogy a németek és csehek közt a kiegyenlítést nyélbe üsse. Széll Kálmán miniszterelnök még ma délelőtti nem kapott meghívást a királyhoz, de valószínű, hogy a mai nap folyamán megkapja a meghívást. Az osztrák miniszterekkel sem érintkezett még a mai nap folyamán. Nagyon jó hatást tett Széll Kálmánra a magyar sajtó magatartása, amely tulságos türelmetlenséggel nem zavarja a törekvéseket, amelyek a magyar kormány legfőbb gondját képezik ezidő szerint. Ezt ki is jelentette az összegyűlt újságírók előtt és nem győzött elismeréssel adózni a türelem ilyen nyilvánulásai iránt, a mely a tervbe vett kombinációkat és a kormányzat munkáját nem zavarja, nem akadályozza és esetleg az ellenkező magatartás meg is hiúsíthatna.

— Ez használ — mondá az újságírók egyike a miniszterelnöknek. Mire az rögtön válaszolt:

— Nemcsak használ, de imponál is.

A mai délelőtti tehát ismét események nélkül folyt le. Külső események legalább nem fordultak elő. Lehet, hogy délután, a mikorra Széll Kálmán valószínűleg már kihallgatáson lesz a királynál, a függő kérdéseket egy lépéssel közelebb hozza a kibontakozás felé.

Bécsi lapok a kiegyezésről.

Bécs, jun. 8. A Neues Wiener Tagblatt arra utal, hogy Széll Kálmán magyar miniszterelnök tárgyalta a magyar pártok képviselőivel, a minek csak logikus következménye volna, hogyha e tárgyalások eredményét osztrák kollégáival és pörbeli ellenfeleivel most személyesen közölné. Az idő eljárt, az országgyűlés adta határidő közeledik és Széll Kálmán még egy szót sem váltott az osztrák miniszterekkel. Budapestent azt az önérzetes jelszót adták ki: Várunk és bizunk. Ha már most az osztrák-kormány is várna és biznék, olyan bájos hazavonát látnánk, a mely nem izgatná többé a nézők idegeit, ha nem ilyen égető állami érdekekről volna szó. A kompromisszum sikerültének első föltétele a Neues Wiener Tagblatt szerint az volna, hogy Magyarország ennek az elvnek: Először én jövök, elébe tenné ezt az elvet: »Először jön monarchia.« Az osztrákok soha sem haboztak, a mikor a szűkebb érdeket alá kellett rendelni a tágabb érdekeknek. Annak a felismerése, hogy olyan lépéseket kell tenni, a melyek békére vezetnek, lassankint tért hódít Magyarországon is, valamint hogy kétségtelen, hogy Széll Kálmán hű harczosa a birodalmi közösségnek. Ha azonban a Lajthán tul a békére való hajlandóságot azzal nyilvánítják, hogy kijelentik, hogy a forma tekintetében hajlandók koncessziókra, de az ügy érdeme tekintetében keménynek kell maradni, akkor ez csak platónikus hajlandóság, a mely egy jótányival sem hozza közelebb a valódi békét.

Az Oesterreichische Volkszeitung azt írja, hogy az ausztriai német ellenzék egyáltalán nem gondol arra, hogy a Thun-kormányt Ausztria közgazdasági érdekeiért vívott küzdelmében orozva megtámadja. A németek leszámolása a jelenlegi kormánnyal nem fog elmaradni, de a németek óvakodni fognak, nehogy az egész Ausztriára nézve nagy fontosságú kiegyezési kérdésben kikaparják a gesztenyét a magyarok számára. A Wiener Abendpost-nak a tegnapi lapszemlében tett ama nyilatkozatából, hogy mindaz, a mit kompromisszumról irnak, ez idő szerint még korai, azt a következtetést vonja az idézett lap, hogy kevés kilátás van arra, hogy valamely formulára nézve megegyeznek és az a reménység, hogy a két kormány még megegyezésre jut, a minimumra redukálódik. Ha a kiegyezési válság megszüntetésére irányuló törekvések mind eredménytelenek maradnak, bizonyára nem az osztrákok részén van a hiba. Az osztrák kormányok csakugyan a legvégső határig mentek Magyarországgal szemben. Hogy valahára megálljanak az engedékenység útján, azt nemcsak az önfentartás kötelessége parancsolja Ausztriának, hanem az önérzet is.

Több lap az ausztriai hangulat jellemzé-

sére közli azt a beadványt, amelyet az iparoskör a kereskedelmi miniszteriumhoz intézett s a melyben azt mondják, hogy az osztrák ipar már kezd megbarátkozni a külön vámterület gondolatával. Mivelhogy Magyarország csak időt akar nyerni arra, hogy az önnálló vámterületre készüljön, az osztrák kormánynak is foglalkoznia kell azzal a kérdéssel, hogy a jelenlegi viszonyok között nem volna-e hasznosabb Ausztriára nézve is, ha az immár elkerülhetetlennek látszó gazdasági különvállást már most életbeléptetn k. Ehhez a Neue Freie Presse a következő megjegyzéseket fűzi:

»Néhány évvel ezelőtt a legszélső agráriusok és néhány küivárosi politikus kivételével egész Ausztriában nem akadt ember, aki csak gondolt volna is a gazdasági különvállásra és most olyan kör veti föl ezt a komoly problémát, a melynek tagjai között sok kiváló osztrák iparos van. A beadványnak nagy közgazdasági és politikai jelentősége van, mert azt bizonyítja, hogy Ausztriában is megindultak olyan áramlatok, a melyek azelőtt Ausztriában sohasem mutatkoztak.«

A kereskedelmi miniszter és a fogyasztási szövetkezetek.

Mint annak idején megirtuk, a soproni kereskedelmi- és iparkamarának nagy szeptet ütött a fejébe az, hogy Sopronmegyében a keresztény fogyasztási szövetkezetek egyre szaporodnak: azért felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a fogyasztási szövetkezetek működését részint a kereskedelmi törvény revíziója által, részint rendeleti uton korlátozza. A soproni kamara egyttal az ország többi kamaráit is körlevél útján hasonló eljárásra hívta föl s több kereskedelmi kamara tényleg kérvényt intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a fogyasztási szövetkezeteket megrendszabályozza. A miniszter most leiratban értesítette a soproni kamarát, hogy felterjesztését *figyelembe nem vehette.* — Nagy meglepéssel veszünk tudomást a kereskedelmi miniszter e helyes magatartásáról, a mely a kellő határok közé utasítja vissza némely kereskedő köröknek legkevésbé sem liberális törekvéseit.

A jégkartell ellen.

Glac Antal urnak a »Tiszántúl« június 7-iki számában megjelent cikkemre irt válaszában első két pontjában foglalt kifakadásaira nem is kívánok reflektálni, azonban áttérek legelőször is válaszában fő pontjára, mely azt mondja, hogy »a biztosító társaságok éveken át, főleg pedig 1886. óta folytonosan óriási veszteségeket szenvedtek.

Legyen szabad ezen állítására Rubinek Gyula az »Országos Gazd. Egyesület« érdeműs titkárának tanulmányából a következőket czitálnom:

»Hogy a jégbiztosítás mint üzlet egy-magában is, a mint azt nálunk a közönséggel elhitették, már a priori nem elvetendő, igazolja Németország példája, ahol a jégbiztosítás minden más biztosítási üzleltől teljesen külön váltan s illetve önálló biztosító intézetek által üzetik.

1895-ben 24 jégbiztosítással foglalkozó német társulatnál 2280 millió márka érték volt biztosítva.

A biztosított érték 1870-ben 1240 millió márka volt, így tehát az emelkedés 25 év alatt meghaladja a 1000 millió márkát. Ezen 24 biztosító szövetkezetnél 1871-től 1895-ig volt jégkár ellen biztosítva 41909 millió márka értékű termény, mely után 416 millió márka díjat vettek be s 326 millió márka kárt fizettek ki. A felesleg tehát 90 millió márka volt a jelzett 24 év alatt. Az átlagos díj tehát a biztosított érték 0.99 százaléka, azaz 100 frt után 99 kr, a kifizetett kár pedig a biztosított érték 0.78 százaléka volt, azaz 100 frt után 78 kr.

Ezen adatok fényesen igazolják, hogy a jégbiztosítás helyes alapokon szervezve és vezelve mint önálló üzlet is megállja helyét.

De lássuk a monarchiára vonatkozó statisztikai adatokat. 1887-ben a monarchiában működő biztosító társaságoknál jégkár ellen

— Ugyan te kis hóvirág! Majd nem úgy beszélsz akkor, meg azután, mikor szép hosszú fehér ruhában, fátyollal a fejedben jössz ki a templomból mint asszony.

— De te hamarabb leszel asszony és majd megírod nekem. Ugy-e? Jaj, hogy nem tanuljuk az ilyet.

— Na már te még is hamarabb leszel. Akinek ilyen szeme és apró kezei vannak . . .

— Igen, de neked piczi kis rózsás szád és kedves arcod van, tehát hamarabb . . .

— Ilonka, Irmuska! kész az ozsonna! hangzik egy harsány hang, mely véget vetve a vitakozásnak, szétoszlatá a rózsás álmok tündéri fellegvairait.

— Az álmok első állomása elérkezett.

Ilonka és Irma ott hagyták a zárdát, azt a helyet, ahol először látták, ismerték és szerették meg egymást.

Az örömet, hogy ezután már mint nagy lányok mindig otthon lehetnek, csak az elválás keserű percei zavarták meg. Mikor és hol jönnek megint össze? Megígérték, hogy amennyire csak tehetik, azt elősegítik és addig is sűrűen leveleznek egymással.

Nem a legszebb oldaláról mutatta be magát az új tavasz.

Ködös eső permetez már napok óta, egyhangu szürkeségbe borítva mindent. A szél rejtelmesen fúj az erdő rügyedző galyain keresztül.

A nyílásnak induló virágok félénken gémberedek össze, mintha irgalomért esedeznének. Oly néptelen és barátságatlan még a szabad természet!

A szép Farkas Tiborné unalmasan rakogtat össze-vissza kis szobájában. A bágyadt idő még levertébbé tette az anélkül is csendes természetű fiatal asszonyt. Férje irodájában dolgozik, csinálva az uradalmi számadásokat. Ő meg kézi munkáján dolgozott, de hiába, ma nem ment a munka. Megpróbált olvasni valamit, de majd elaludt mellette. Kitudja hol járt a gondolata? Kinyit, bezár minden fiókot, rendezget, rakogtat mindenféle tárgyat, de csak nem tudja lekötni magát semmivel.

Kis asztalkáján akad meg végre tekintete. Kinyitja fiókját, mely annyi édes emléket rejteget magában. Hányszor elolvasta, megforgatta azokat és mindig tudják vonzani. Különösen, ha melázó lelkülettel vissza-vissza gondol az eddig oly édes multra. Ujból maga elé képzei azokat a napokat, a melyekben, az a sok szép derűs álom, melyekről a zárdában már annyit ábrándoztak, végbe ment. De hogy is telik az idő! Mintha csak tegnap történt volna, hogy a szegény Ilussal . . .

Lám csak szegény Ilus! Ki hitte volna? Hisz az eleven jókedy és vidámság mintaképe és tessék . . . mit ír!

H marosan előkereste.

(Vége következik.)

898 millió forint érték volt biztosítva. 1895-ben már 550 millió forint érték, a mi a legérdekesebben szóló bizonyítéka annak, hogy nálunk a rendszer rossz s ez eredményezi azt, hogy a jégbiztosítás kívánatos és természetes fejlődése helyett óriási hanyatlással állunk szemben. A míg Németországban 25 év alatt több mint 600 millió forinttal emelkedett a biztosított érték, addig a monarchiában alig egy évtized alatt 350 millió forinttal csökkent. De lám lássuk a díjak és károk arányát. 1877-től 1895-ig tartó időközben a monarchiában működő biztosító intézetek bevételeztek 2618 millió forintot, marad tehát 38 millió forint díjfeleslegük, ami az alapul felvett évekre főlösztve évi 2 millió forint díjtöbbletet eredményez.

A jégüzletnél a rendelkezésünkre álló adatok szerint 1883-tól 1895-ig terjedő időközben 100 forint biztosított érték után a díj 1.96 forintot tesz ki, a kártérítés 1.60 forintot tesz ki, ami annyit jelent, hogy a díjbevételek csak 80 százalékát fordították a biztosító intézetek a kár fedezésére, míg 20 százalék az üzleti költségeket fedezi.

A magyar adatok nem sokkal különböznek a monarchiára vonatkozó statisztikai adatoktól. Magyarországon jégek ellen biztosított érték 1897-ben 196 millió forint volt, a díjbevételek pedig 3.862.000 forint s a kártérítés 3.901.000 forint.

1896-ban a biztosított összeg 153 millió forint a díjbevételek 2.857.000 forint, a kártérítés 2.360.000 forint volt.

1895-ben pedig 159 millió forint volt a biztosított összeg, a díjbevételek 2.866.000 forint s kártérítés 2.340.000 forint volt (így szólnak dr. Halász Sándor miniszteri osztálytanácsos és műegyetemi magántanár adatai is.)

Az 1877—1895. években az átlagos kár a netto díjak 80 százaléka volt, tehát ugyanannyi, mint az egész monarchiában.

Az átlagos díjak kitétek az Első Magyar-nál 1885—1895-ig tartó időközben 100 forint után 2.49 forintot, a kifizetett jégek 1.87 forintot, a jég és viszontbiztosítónál 1891—1895-ig tartó időközben 100 forint biztosított érték után a díj 1.76 forint s az erre kifizetett kártérítés 1.08 forint, azaz amint ezen adatok is igazolták, nem a biztosítási díj és a kifizetett kártérítés közötti kedvezőtlen arány az oka annak, hogy a biztosító társaságok nem tudtak oly kedvező eredményre részvényeseik elé lépni, a mint azt szeretnék volna. *hanem valószínűleg a helytelen szervezés, a túlmagas rezsik okozták azt.*

És ezen elősorolt adatok egyszersmint válaszként szolgálnak Glacznak azon íjlesztésére, hogy „a jégbiztosítás története és statisztikája adatainak elősorolása leszűrt” lehetne rém néve. De világos egyúttal ezekből, hogy Glacznak azon állítása, hogy „a biztosító társaságok éveken át, főleg 1886 óta folytonosan óriási veszteségeket szenvedtek”, legáltalában is túlzott.

Ám tessék a rezsiket leszállítani s nem a díjtételeket emelni, akkor kedvezőbb eredményt fognak elérhetni a biztosító társaságok s a gazda zsebe sem lesz oly érzékenyen érintve mint most.

Ez az, a mit a biztosító társaságok nem akarnak megérteni s ezért hallom én és bizonyára minden magyar gazda örömmel az agrár tábor jelszavát, hogy alakítsunk egy minél szélesebb körre terjedő biztosító szövetséget.

Hogy volt már egy-két biztosító szervezet Magyarországon, azt megengedem és tudom. De hogy azok nem prosperálhattak, annak oka bizonyára a rossz szervezésben és vezetésben keresendő.

De ez még mindig nem indok arra, hogy a jövőben ne sikerüljön az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”-nek, mely már oly sok és elévülhetetlen érdemeket szerzett magának az agrár eszmék terjesztése és megvalósítása körül, a gazdaközönsséggel karöltve egy oly biztosító szövetséget létrehozni, mely tisztán a gazdaközönség érdekeit lesz hivatva szolgálni.

Hogy ettől fázna a biztosító társaságok, azt gondoltam, annál is inkább, miután ezen szervezeteknek nem csak a jégbiztosítás, hanem a tüzkárbiztosítás is tartoznék hatáskörébe, már pedig ezen jó és biztos üzlettel nem szeretnénk a biztosító társaságok elcsúszni.

A mi pedig a nagy jégverési rémhíreket illeti, ösmerem azokat. Gyakran légből kapottak, sokszor túlzottak s csak ritkán igazak. Nagyon jól tudjuk, mire vannak ezek a híresztelések szánya!

Nagyvárad, 1899 június 8.

H. H.

Városi közgyűlés.

— Keresztül hajtott tárgysorozattal. —

A ki látott korábban egy-egy választást Nagyvárad városánál, tegnap nem hitte volna el, hogy kettős választás is van.

A folyosón alig néhányan áldogáltak, beszélgettek; de sehol semmi mozgalom, kapacitálás. Mäskor már a városháza előtt osztogatták a választási czédulákat s mire felért a közgyűlési terembe, teive volt a zsebe voksoló lapokkal.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester a tisztviselőknél eltiltotta a korteskedést, a czédulák osztogatását. Egyszerű tiszta fehér lapokat tétetett a közgyűlési asztalra. Irja rá ki-ki, a melyik jelölt nevét akarja.

Természetesen ez a tilalom nem szólhatott a törvényhatósági tagokra s volt is kapacitálás. Különbben elég érdekes a dologban, hogy a szavazásnál alig került az urnába az előkészített fehér lapokból; a legtöbb városatyja egyformán készített szavazó lapokkal adta le a voksát. — De hát meg van az új rend.

Az első érdekessége volt a közgyűlésnek Müller Salamon interpellációja, amelyet ugyan nem értett senki, annyira suttogva mondta Müller, de Komlóssy József a szájmozgatásból sejtette az interpelláció szövegét s nyomban megmagyarázta.

A sertésvásár ideiglenes elhelyezésének kérdése foglalkoztatta különben legtöbbször a városatyákat. — Többször beszéltek a végleges összpontosításáról az állatvásárnak, mint az előterjesztett ideiglenes elhelyezéséről.

Horváth Ferenc és társai nem is álmodták, hogy az ő kérelmük mellett olyan hatalmas ágyuk fognak szólni, mint dr. *Hoványi* Géza és *Hlatky* Endre. Ennek a két kiváló férfinak az állásfoglalása a mellett bizonyít, hogy Horváth Ferenc és társainak beadványa egyezik a város érdekeivel.

Az összes 23 tárgyat különben letárgyalták. A városatyák 6 óra tájban szerettek volna már menni, de minden kapacitálás dacára is keresztülhajtotta a főispán 3/4 órára az egészet.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnököt. Jelen voltak:

Dr. *Baróthy* Ákos, dr. *Bozóky* Alajos, dr. *Grósz* Albert, *Hlatky* Endre, dr. *Hoványi* Gyula, *Kaczián* Károly, dr. *Konrád* Márk, *Mezey* Mihály, *Serdült* Bálint, *Stark* Gyula, *Schöpflin* Ágoston, *Sipos* Orbán, dr. *Várady* Zsigmond, *Beczky* Lajos, *Bertsey* György, ifj. *Cser* János, *Czeglédi* Jeremiás, *Daday* József, *Déry* János, dr. *Hoványi* Géza, *Lindler* Ferenc, *Mészáros* József, *Mihálovics* János, *Milibák* József, id. *Nagy* Lajos, dr. *Sarkadi* Lajos, *Sulyok* István, *Stern* Herman, *Széles* Lajos, dr. *Vucskies* Gyula, *Weisz* Károly, dr. *Dési* Géza, *Gábel* Jakab, dr. *Kurländer* Ede, *Reismann* Mór, *Serényi* Gusztáv, *Aufrecht* Mór, *Balogh* Döme, *Bartsch* Sándor, *Bognár* Sándor, *Czeglédy* Sándor, *Harmathy* Károly, *Hillinger* Lipót, *Huzella* Gyula, *Janky* József, ifj. *Kohn* Sámuel, *Lévay* Zsigmond, *Löblé* Henrik, *Mandel* Adolf, *Mihelyi* Adolf, *Molnár* Lajos, dr. *Munk* Béla, *Müller* Salamon, *Némethy* Károly, *Nyiry* György, *Papp* György, *Rendes* Vilmos, *Rothman* Jakab, *Schenker* Mihály, dr. *Sonnenfeld* Zsigmond, *Steiner* M. Albert, *Szűts* Sámuel, ifj. *Ullmann* Izidor, *Weinberger* Jakab, dr. *Bulyovszky* József, *Rácz* Mihály, *Istvánffy* István, *Szűts* Dezső, ifj. *Bimler* Károly, *Komlóssy* József, *Bordé* Ferenc.

Dus László, dr. *Grám* Károly, *Sztarill* János, *Busch* Dávid, *Jablonszky* Emil, *Ragány* János, *Nemes* Jenő, *Szűts* István.

A polgármesteri jelentés adatait már közöltük.

Bejeleni a polgármester, hogy a *Mayr* és *Weiszlovits* házak megállapított becsértékét letétbe helyezték, a színház és bazár építésére a pályázatot kiírták. A pályázatok elbírálása végett rendkívüli közgyűlésre kér a polgármester felhatalmazást.

Bejeleni továbbá, hogy dr. *Hoványi* Ferencz a gyermekkórházra 1500 forint alapítványt tett, *Kolliner* Dávid kereskedő pedig 100 forintot adományozott a városi szegényeknek.

A jelentést tudomásul vették s az adományozóknak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Müller interpellációja.

Müller Salamon bizottsági tag kérdést intéz, hogy az építendő bazár földszinti helyiségeinek belső magassága meg van-e állapítva?

Komlóssy József kijelenti, hogy a minimum magasság 4—4.5 méterben van megállapítva.

Müller Salamon azt óhajtja, hogy legalább 5—6 méter legyenek a sarok helyiségek.

A főispán felvilágosítja, hogy ezt most nem lehet tárgyalni.

A *Léderer* és *Kálmán* gyár által tett alapítványok okleveleit a miniszter jóváhagyta. Elfogadták.

A miniszter értesíti a várost, hogy itt kultur mérnökséget állít fel s kéri az új hivatal támogatását. — Tudomásul vették.

A tanács előterjesztést tett a honvédszár laktanya építési számadásáról. 8800 forint a többlet kiadás. A honvéd kincstár évi 13.700 forint 79 kr. bért fizet. — Tudomásul vették.

A honvéd gyalog kaszárnya.

A honvédelmi miniszter egy új honvéd gyalogsági laktanya számára kért ingyen telket a várostól. A kiküldött vegyes bizottság három helyben állapodott meg. Egyik hely a honvéd hadapródiskolával szembe eső terület, a másik terület távolabb az árapasztó csatorna mellett s a harmadik az új honvédlövassági laktanyával átellenében van. A tanács kéri, hogy bizak meg a tárgyalások folytatásával. A közgyűlés ilyen értelemben határozott.

A választás.

Ezután már a rendszeresített aljegyzői és III. oszt. számtisztai állások betöltése került sorra. A kijelölt választmány tagjai lettek: a törvényhatóság részéről *Hlatky* Endre, *Hoványi* Géza dr. és *Serdült* Bálint, a főispán kinevezte a bizottságba *Némethy* Károlyt, *Schöpflin* Ágostont és *Reismann* Mór.

A szavazatszedő bizottság tagjaival kinevezte a főispán *Mezey* Mihály elnöklése alatt *Mihelyi* Adolf és *Sulyok* Istvánt.

A kijelölt választmány az aljegyzői állásra *Lukács* Ödönt jelölte, kit egyhangú felkiáltással, nagy lelkesedéssel választottak meg.

A III. oszt. számtisztai állásra:

Kopócsy Endre,
Pataky Károly,
Garay Béla és
Waldmann Adolf

jelöltettek.

Az éljenzés leginkább *Kopócsy* Endre neve felolvasásakor zúgott fel, mire az elnök *Kopócsy* mellett véltén a többséget, kiakarta hirdetni a választás eredményét, azonban tíz tag kívánatára a főispán szavazást rendelt el.

A választás eredménye következő: Beadtak 77 szavazatot. Ebből:

Kopócsy Endre 45,
Pataky Károly 29,
Garay Béla 2,
Waldmann Adolf 1

szavazatot kapott.

Eanélfogva Kopócsy Endre tb. számtisztet választották meg a III. osztályu számtisztii állásra.

A zárszámadás.

A tanács előterjesztette a házipénztár, valamint az abban kezelt alapok és alapítványok 1898 évi zárszámadását, mely örvendetes adatokat tüntet fel. A bevétel 19.100 korona és 68 fillérrel szárnyalja túl a kiadások összegét. Kapcsolatosan előterjesztették a város kezelése és felügyelete alatt álló alapok s alapítványok 1898 évi zárszámadását.

A közgyűlés elfogadta az előterjesztést s Hegedüs Géza főpénztárnok, valamint Darvassy Sándor ellenőrnek megadta a fölmentvényt.

Balogh Döme felvetette azt a kérdést, hogy a vasuti közevetvám bevételeiből hány százalékot fordítanak a közevetvám alapra.

Ragány János főszámvevő erre vonatkozólag jelenti, hogy 50 % illeti a közevetvám alapot.

A főszámvevő felvilágosítását tudomásul vette a közgyűlés.

Mihelji Adolf kifogásolja, hogy a közös védőműve cselekvő vagyonként szerepel. A kávéházak felügyeletéért fizetendő összeg tőkéjére és 20.000 frtot vettek fel vagyonnak, holott ez nem lehet szerinte vagyon, mert a ügyeleti díjak eltörlése miatt éppen mozgalom van a kávéások között.

Ragány János felvilágosító szavai után Friedländer Sámuel dr. kelt a zárszámadás védelmére.

Hlatky Endre utasítandónak véli a pénzügyi bizosságot, hogy fontolja meg, helyes-e a két inkriminált tétel felvétele. Indítványozza, hogy a pénzügyi bizosságot jövőben vizsgálja meg a teljes leltárt s állapítsa meg a tényleges vagyont.

Mihelji Adolf visszavonja kifogásait, mire az elnök kijelenti a határozatot, a zárszámadást részleteiben is elfogadta a közgyűlés.

Evvél kapcsolatban tárgyalták még a városi árvaszák jelentését az 1898. évi gyámpénztári számadások és mé leg dolgában.

A tételt elfogadta a közgyűlés.

A sertésvásár ügye.

A polgármester előterjesztette a sertésvásár-térnek az áruraktár és pecze folyó közt leendő ideiglenes elhelyezésére vonatkozó tervezetet. A terv kerestülvitele 2373 forint költséget igényel. Kapcsolatosan betérjesztik Horváth Ferencz és társai lapunkban ismertetett kérvényét, mely szerint a ló és baromvásár-tér mellé kérik már most a sertésvásár elhelyezését.

Ezzel szemben Rendes Vilmos a sertésvásár-térnek a Kommandáns-rétre helyezését kéri, akként, hogy a Várház-utcán ut vágassék át Kommandáns-rétre. Betérjeszti még a tanács a káptalan átiratát, amely szerint a gilányi sor melletti területet nem hajlandó a város 8 hold telkével elcserélni. A tanács ugy Horváth Ferencz és társai, mint Rendes Vilmos indítványának mellőzését javasolja s ajánlja a benyújtott tervezetet.

Mihelji Adolf az előadottakból azt látja, hogy az állatvásárok a Kommandáns-réten összpontosíttassanak, nem valósulhat. Más helyet hoz ajánlatba és pedig a püspökség tulajdonában levő és a gilányi-sorral szemben fekvő területet, melynek megszerzése nem nagy ádozatokba kerülne s esetleg 50 évre bérbe is lehetne venni, kéri hogy az indítványát vegyék tárgyalás alá.

Friedländer Sámuel dr. a Kommandáns-rét kisajátítását ajánlja a kereskedelem és ipar érdekében; de azért szívesen belemegy abba, hogy a Mihelji Adolf ajánlotta területet szerezzék meg a város. A sertésvásár ideiglenes áthelyezésére térve át, a nagyváradai iparosok és kereskedők érdekében ajánlja elfogadásra a tanács javaslatát, hogy tudniillik a vásárteret az áruraktár mögött helyeznék el ideiglenesen.

Milibák József nem fogadja el a tanács ideiglenességeket célzó javaslatát s kéri Horváth Ferencz és társai indítványának tárgyalását.

Dr. Hoványi Géza azért szólal fel, mert hangoztatták az iparkamara véleményét. Ő is tagja a kereskedelmi és iparkamarának. Az első perctől kezdve a városra nézve sérelmesnek, helytelennek tartotta a mozgalmat a Kommandáns-rét érdekében. Az iparosok azt hiszik, hogy ha a vásárokat összehalmazzák, jobb vásár lesz. Az iparosok elfeledik, hogy most nem a 20 év előtti állapotok vannak. A körül fekvő vidék tele van vásározó helylyel. Ez hatott bénítólag Nagyvárad iparára. Továbbá a forgalmi eszközök fejlődése is hátrányos az iparra. Eddig az országos vásárokon szerezte be a közönség, helyi és vidéki, egész évi szükségletét. Ma már azonban mindennap be lehet vásárolni. Ezek a pangás főokai, nem az állatvásárok helyes ki-telepítése. A törvényből magyarázza, hogy az állatvásárok a városon kívül helyezendők el. A sertés vásár kivétel a közérdek követeli; az a kérdés, melyik hely az, ahova legalkalmasabb a kivétel. Kilencz éve gondolkozunk ezen. Földterületünk kevés; megpróbáltuk vétel vagy csere útján, nem sikerült. Most idegen területre akarjuk vinni, a legelőre. Ezt a törvény megengedi, de hosszadalmas az eljárás. A ló- és baromvásárt a saját területünkön helyeztük el nagy költséggel s az jó helyen van. — A tanács javaslata játék, mert az ut egyik oldaláról a másikra akarják tenni a sertésvásárt s az ugyan kijelölt hely nem felel meg a czélnek. Ha ideiglenesen akarta a tanács a sertésvásárt rendezni, miért nem javasolta azt a ló- és baromvásár mellé. Ez jó próba lenne. Pár év mulva látnák az iparosok, hogy nem volnának rosszabb ipari viszonyok. A hidépités kérdése csak mumus. Ha a város érdeke követeli, pedig ez meg lesz, vásár nélkül is ki kell azt építeni. — Majd arról szól, hogy Nagyváradon a keleti szelek a tulnyomók s ezt tapasztalhatjuk, mikor a szeszgyárakból az illatot behajtja a városba. — Végül indítványozza, hogy a tanács javaslata ellenében, mely a törvénnyel ellenkezik, az ideiglenes sertés vásárteret a ló és baromvásártér mellett rendezzék be. (Helyeslés.)

Sarkadi Lajos dr. köszönettel tartozik Hoványi Géza dr.-nak, mert amit felsorolt a Kommandáns rétet ellen, az mind érv éppen mellette. Elfogadja a tanács javaslatát, de a végleges állapot mellett emel szót. Rámutatott arra a körülményre, hogy a közgyűlés régebben csak annyit határozott el, hogy a marhavásárokat ideiglenesen helyezze el az országos vásárokat tartamára. A gyáripar jövő fejlődése érdekében szól ezután s ebből a szempontból sem pártolhatja sem Hoványi Géza, sem Mihelji Adolf indítványát. (Zaj.)

Elnök: A bizottsági tag ur eltért a tárgytól.

Sarkadi Lajos dr. befejezi beszédét és kijelenti, hogy ha ideiglenességről van szó: a tanács javaslatát fogadja el, ha a végleges berendezés kérdése forog fenn, akkor vessék el a tanácsi javaslatot s helyezzék el a vásárteret a Kommandáns réten és a kisajátítás iránt tegyék meg a szükséges lépéseket.

Hlatky Endre elítélőleg utal arra, hogy némelyek meggyanusítsák azt, a ki bizonyos közérdekekben indítványt tesz a törvényhatóság gyűlésén. Tisztelni kell egymás meggyőződését. A kamara többsége is tévedhet. Hoványi Gézán kívül Milibák József is ellenkező véleményben volt a többséggel szemben, pedig Milibák gyakorlati ember s mindég önzetlenül bírálja meg a dolgot. A káptalanról is rossz véleménynyel vannak. Pedig, hogy közvetlen a temető mellé nem engedi a sertésvásárt, ez nem rossz akarat; a kegyeletes érzést tisztelni

kell. Áttérve az ideiglenes elhelyezésre, azt hiszi, hogy ha az áruraktárnál engedélyezi a miniszter, akkor a mai helyén is maradhat, csak be kell keríteni. Felesleges költséget ne tegyünk s ezért tegyük most ideiglenesen és később véglegesen a barom vásár mellé a sertésvásárt. Meg van győződve, hogy a vásár nélkül is kell a hid a Rétnél. Nyílt öszinteséggel kéri Hoványi indítványának elfogadását. (Tetszés.)

Ifj. Rimler Károly a tanács javaslatának elfogadását kéri. Polemizál Hoványi Gézával és Hlatky Endrével. A helyszini tárgyalásnál az állami közeg (állatorvos) jónak találta az áruraktár melletti területet ideiglenes sertésvásártérül, csak be kell keríteni. A mostani területet a közuti vasut miatt nem kerithetik be. A ló és baromvásár melletti területre most nem vihetik a sertésvásárt, mert annak egy része bérbe van adva. (Ellenmondások.) Közrendészeti szempontból sem lehet oda vinni, mert ellenzi, hogy a mostani állapotot, bajokat még a sertések felhajtásával tetézzék. Ha kiépítik a hidat, akkor jó lesz ott a sertésvásártér.

Gábel Jakab azt tartja, hogy a saját érdeküket legjobban tudják a kereskedők és iparosok s az ő véleményükkel szemben minden más háttérbe szorul.

Dr. Hoványi Géza felvilágosítja Friedländer, a bölcsőde ügyéről. Azt a bölcsőde egyesület építi s ennek ajándékozott e czélra a káptalan egy telket. Ez nem rosszakarát. A rosszakarát vádját nem fogadja el. — A főkapitánynak azt válaszolja, hogy a felhajtó ut miatt mindenképp baj lesz, bár hova teszik a vásárt. Belényes vidékéről legkevesebb az állat felhajtás. A főkapitány érvei nem állanak meg. Hisz a heti vásárokon kevés a felhajtás, az országos vásárokon pedig más napon van a sertésvásár, mint a többi állatvásárok. Tessék az orsz. vásároknál az éjjeli felhajtást elrendelni, mint sok más városban van. A felhajtás kérdését mindenképp meg kell a főkapitánynak oldani. Ajánlja indítványát elfogadásra.

Dr. Friedländer Samu személyes kérdésben szólal fel. Nem vádolta a káptalant rosszakarattal, hanem azt érintette beszédében, a ki felépíti a kérdés eldőltségig a bölcsődét. — Szólt még a Kommandáns-rét érdekében.

Dr. Sonnenfeld Zsigmond a tanács javaslata ellen szól, mert attól fél, hogy a 3000 frt költség meg lesz és a miniszter még sem engedélyezi az áruraktár mellett a sertésvásárt.

Rimler Károly válaszolt Hoványi Géza szavaira. Ha a megfelelő hajtó utat megtalálták volna, már rég a lóvásár mellett lenne a sertésvásár. 1 1/2 órai kerülő utat azonban nem jelölhetnek ki. Szavazzák meg a 3-ik hidat s a kérdés azonnal meg lesz oldva.

A vita berekesztetvén, a főpán elrendelte a szavazást.

A tanács javaslata mellett szavazott 29, a dr. Hoványi Géza javaslata mellett 20 biz. tag s így 9 szótöbbséggel kimondották, hogy a sertésvásártér ideiglenesen az áruraktár mellé helyezik el.

Dr. Sarkadi Lajos azon indítványát, hogy már most tegye meg a tanács a lépéseket a Kommandáns-rét kisajátítására, a többség mellőzte.

Mandel Adolf köztér átengedési ügyét a jövő közgyűlésen tárgyalják.

A br. Königswarter Hermannel kötött szerződést vámtalány iránt — elfogadták.

A káptalannal kötött hasonszerződést szintén jóváhagyták.

A Marosvásárhelyen felállítandó Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyén a város részt vesz. A képviseltetés iránt a polgármester intézkedik.

Jogtalan megadóztatás.

Ezután tárgyalásra került dr. Dési Géza bizottsági tag indítványa, hogy a helybeli igazvonó jószágok után ne szedjenek közevetvám fejében váltságdíjat. — A kérdést a tanács a

pénzügyi szakbizottsághoz kéri tárgyalás végett áttétetni.

Dr. **Dési Géza** felolvassa a szabályrendelet szakaszát, amely kimondja, hogy a helybeli állatok vámmentesek. Mégis behajtanak állatonként 3 frt váltságdíjat évenként. Ez jogtalan. Nincs ellenére, ha kiadják tárgyalás végett az indítványát, de akkor a végrehajtást az időre függeszték fel.

Dr. **Sarkadi Lajos** a vámdíjszabályzatból bizonyítja, hogy törvénytelenül szedik ezeket a díjakat. Ezen váltság díjak csak nagyváradi lakosok olyan állatai után szedhetők, a melyek állandóan nem Nagyváradon tartainak.

Főispán nem tartja illetékesnek a közgyűlést, hogy végrehajtást felfüggeszzen. Ez a sértett felek panaszára a közig. forumok dolga.

Ragány János védi a tanácsot.

Mihelfi Adolf szintén jogtalannak tartja a váltságdíjak szedését.

Még többek hozzászólása után az indítványt kiadták a jog és pénzügyi szakbizottságnak.

*

Dr. **Grámm Károly** árvaszéki h. elnöknek és **Ragány János** főszámvevőnek 6—6 heti, **Darvassy Lajos** tanácsnok, **Szöke András** fogalmazó, **Szűts Géza** alszámvevőnek 4—4 heti szabadságidőt engedélyeztek.

Ezzel véget ért a közgyűlés.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Június 10. A városi épületek eladása tárgyában kiküldött bizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.
Június 10. Gymnazisták júnijusa a Felix-fürdőben.
Június 11. Kerék-pár virágkorzó a Sporttéren, délután.
Június 14. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* **Jézus szive ünnepe.** Jézus szent szívének ünnepe alkalmából ma, pénteken délelőtt nagy egyházi pompával megy végbe a szent szív tiszteletére az istentisztelet. Délelőtt 10 órakor **Vinkler József** v. püspök ünnepélyes szent misét pontifikál, **Hulász Gyula** papneveldei lelkiigazgató pedig egyházi szónoklatot tart. — Az irlgalmások templomában 8 órakor, a Szent László templomban pedig délelőtt 9 órakor lesz Jézus szent szívének tiszteletére ünnepélyes istentisztelet.

* **Kinevezés.** Nagyvárad városi közgyűlésén **Beöthy László** főispán, a felmerült szükséghez képest, **Gesztesi Ödön** városi könyvvezető tiszteletbeli alszámvevővé nevezte ki. **Gesztesi Ödön** szorgalmas, képzett tisztviselője a városnak s ezuttal jól kiérdemelt kitüntetésben részesült.

* **Évzáró Te Deum.** A **Nogáll János** püspök által létesített és fenntartott Szent Vincze intézetben véget értek a vizsgálatok. A tanévet tegnap ünnepélyes Te Deummal rekesztették be.

* **A helypénz megadóztatása.** A nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóság már korábban megakartta adóztatni a város által szedett közvetett adók jövedelmét, most meg a helypénzek kimutatását kéri az utóbbi 3 évről, hogy az ez által elért jövedelem után kivesse Nagyvárad városára az adót. Ez azonban nem helyes, mert a helypénz bevétele a városnak éppen olyan elbírálás alá esik, mint a közköltség, mert ha a város helypénzt nem szedne, az ez által elmaradó jövedelem illetve szükséglet fedezésére közköltőt kellene kivetni; a közköltő bevétel pedig nem esik adó alá. A városi tanács ezen okból kéri a pénzügyigazgatóságot, miszerint álljon el azon kívánalmától, hogy a helypénz jövedelmek 3 évi kimutatását terjeszse be hozzá a város.

* **Echerolles-requiemek.** Néhai **Des Echerolles** Kruspér Sándor lelki üdvéért az engesztelő szent mise-áldozat az újvárosi plébánia templomban szombaton délelőtt 9 órakor, a Kapuczinus atyák templomában pedig fél 10-kor lesz megtartva.

* **Szakadás az egyetemi ifjuság közt.** A kolozsvári diák-összejövetelen kitört félelmetesen a régóta tartó viszálykodás a budapesti és kolozsvári egyetemi ifjuság között és egy határozatot hozott, mely szerint a M. D. Sz. központja, hivatalos közlönye stb. Kolozsvárra tételük át. Ez eddig csak azt bizonyítaná, hogy az összejövetelnek homlok egyenest más eredménye lett, mint a mi tervezve volt, a magyar diákság egyesítése. Hanem a határozat indoklásaképpen azt is mondja, hogy a központ áthelyezése »a felekezeti alapon álló pártok miatt« szükséges, ez meg azt bizonyítja, hogy a szakadarságot indítványozó párt szintén szeret bizonyos felekezet szerint nézni és cselekedni, a mi különben az ügyek intézésére kiküldött bizottság megválasztásából is kitűnik. A budapesti Egyetemi Kör és a többi diák-egyesületek tiltakoztak különben e határozat ellen, mely a nélkül is nem törvényes kongresszusi határozat.

* **Elgázolás.** **Vida Mari** 3 éves leánykát tegnap a Kapuczinus-utcán egy szekér elütötte, minnek következtében a leány arczán komolyabb sérülést szenvedett. A nyomozás megindult.

* **Színészházasság.** A kolozsvári Nemzeti Színház két tagja lép a napokban az oltár elé, hogy elmondják egymásnak a holtomiglant. **Iványi Antal** szombaton esküszik örök hűséget a bájos **Vásárhelyi** Vilmának. Az esküvő a kolozsvári ferenczrendűek templomában lesz. Tanuként **Bölgöny József** intendáns és **Follinus Aurél** igazgató fognak szerepelni a házasságkötésnél.

* **Összeomlott emeletes ház.** Debreczenben a főtéren, **Simonffy-utca** elején álló s most éppen bontás alatt lévő **Áron-féle** emeletes ház tegnap délután irtózatossá robajjal összeomlott. A régi, pusztulásnak szánt épületet a nemes város vette meg s bontatta, hogy a helyére díszes kétemeletes bérházat építsen. Napok óta foly már a rontás-bontás; az emeletes épület tetőzetét már lehányták s tegnap a szabadon álló falak tégláit szedték ki darabonként a munkások. Hat napszámos ember dolgozott a falakon. Az egyik közülök az emeleti ablak felső részéből ütött ki éppen egy téglát, mikor az épület szabadon álló falai robajjal omlottak össze. Az alaktalan törmelék tömegéből hatalmas porfelhő szállott fel, a mely a munkások és a járókelők körében támadt pánikot csak növelte. Az óriási porfelhőt hirtelen elhordta a szél s a törmelék tömegén csak akkor vették észre **Balogh József** és **Kepes Sándor** munkásokat, akiknek fejéből, szájából ömlött a vér. Cupán ez a két munkás sérült meg, négyen gerendában, falba, vagy kiálló vaspántba kapaszkodva menekültek meg ki tudja milyen sérüléstől. A **Balogh** és **Kepes** sérülése súlyos ugyan de nem életveszélyes. A rendőrség nyomban megindította a vizsgálatot. Az épület bontását nem szakértő emberek vezették. **Bánky** és társa vállalták fel, akiknek balul sikerült vállalkozásuk miatt még a büntető bírósággal is meggyűlik a bajuk.

* **Özv. gróf Cziráky Jánosné halála.** Özvegy gróf **Cziráky** Jánosné, született **Petit-Verneuilli Dezasse** Lujza grófnő, 78 éves korában Budapesten meghalt. A tiszteletre méltó matróna halála a főváros főri és katolikus köreiből igen nagy részvétet keltett, mert a grófnő a hazai katolicizmusnak valóságos őrangyala volt. A szegények bőkezű pártfogójukat siratják benne. Egész sereg jótékony kulturális és vallásos egyesületnek volt elnöke, vagy tagja, legtöbbit vesztett benne az Oltáregylet, melynek évtizedeken át elnököje volt; valóságos mintaképe volt a régi magyar nagyszonyoknak. A szabadságharcz előtti és utáni időkben a grófnő szalonja valóságos politikai missziót teljesített; itt gyűltek össze a haza ügyét szívükön viselő hazafiak. Erzsébet királynénak a grófnő első kinevezett palotahölgye volt. A **József-téri Cziráky**-palotában tegnap délután 4 órakor szentelték be hamvait s pénteken délelőtt 11 órakor temetik el **Kenyériben**, a hol a grófi család sírboltja van.

* **Rektorválasztás az egyetemen.** A budapesti tudomány egyetemen ma ment végbe a jövő évi Rector Magnificus megválasztása. A központi egyetem rektori irodájában délelőtt tíz órakor gyűltek össze a rektorválasztó tanárok és pedig a hittudományi kar részéről: **Berger** Ev. János, **Breznay** Béla, **Kisfaludy** A. Béla és **Rapács** Rajmund; a jogtudományi karból: **Földes** Béla, **Mariska** Vilmos, **Kmety** Károly, és **Timon** Ákos; az orvostudományi karból: **Ajtai** K. Sándor, **Kéty** Károly, **Moravcsik** Ernő és **Havretil** Imre; a bölcsészeti karból: **Báró Eötvös** Lóránd, **Czobor** Béla, **Hegedüs** István és **Lengyel** Béla. A közgyűlésen dr. **Hercegh** Mihály prorektor elnökölt, a ki rövid üdvözlés után előadta, hogy a szabályok értelmében az új rektor a bölcsészeti kar tanácsai közül választandó és egyben felhívta az elektorokat a választás megejtésére. Két jelölt volt dr. **Ponori Thewrenk** Emil és dr. **Heinrich** Gusztáv, mindkettő a bölcsészeti kar rendes tanára és volt dékánja. Az első szavazás nem vitt eredményre, mert egy pár szavazatot tévesen dr. **Török** Auréla adott be. A másik szavazásnál azonban **Thewrenk** Emil 13 és **Heinrich** Gusztáv 3 szavazatot kapott, így dr. **Ponori Thewrenk** Emil az egyetem új rektora. Az új rektort megválasztásáról egy **Berger** Ev. János **Timon** Ákos, **Hegedüs** István és **Ajtai** K. Sándor tanárokból álló küldöttség értesítette. **Thewrenk** Emil kijelentette, hogy a kitüntetést elfogadja és mély háláját fejezte ki a rektorválasztóknak. Az új rektor szeptember 1-én foglaja el méltóságát, addig dr. **Herceg** Mihály prorektor, illetőleg dr. **Mihákovits** Géza ezidei rektor vezeti az egyetem ügyeit. Dr. **Ponori Thewrenk** Emil rektor 1838-ban született Pozsonyban, tanulmányait Pozsonyban, Pesten, Grácban és Bécsben végezte. 1874-ben nevezték ki a budapesti tudományegyetemre a klasszika-filológia tanárává. Azóta rendkívüli munkásságot fejtett ki a klasszikai irodalom ismétlése és népszerűsítése körül, sokáig szerkesztette az Egyetemes Filológiai Közönyt s több nagy művel gyarapította a magyar irodalmat. Rendes tagja az akadémiának és a Kisfaludy-társaságnak, elnöke a filológiai társaságnak és számos tudományos egyesületnek. Az egyetem bölcsészeti karának két ízben volt dékánja.

* **Mérgezett kolbász.** Hajdu-Böszörményben rejtélyes ügy foglalkoztatja a rendőrséget. **Biró** Sándor földműves rossz összekötetésben volt **Oláh** Mihály tönkrement gazdálkodóval. **Biró** 190 forinttal tartozott **Oláhnak** és két temetkezési egyetbe is beíratta. Pünkösd második napján **Biró** kolbászt küldött hiteltelzőjének ebédre. **Oláh** azonban az első falatnál megérezte, hogy a kolbásznak keserű, égető íze van. Gyanakodni kezdett és macskájának vetett egy darabot. A gyanu alapos volt, mert a macska néhány perc múlva megdőglött. Az eset kiszivárgott és a rendőrség megindította a nyomozást, a melynek folyamán **Biró** Sándort letartóztatták. A megmérgezett állapot beleit felküldötték Budapestre, a hol vegyi vizsgálat alá veszik. **Birót** azzal gyanúsítják, hogy **Oláht** azért akarta megmérgezni, hogy megszabaduljon tartozásától és hogy a temetkezési egylettel a biztosított összeget felvehesse. A vizsgálat folyik.

* **Champagne statisztikája.** Champagne bortermelőinek szövetkezete most adta ki statisztikáját, a mely az 1898. ápril. 1-étől 1899. ápril. 1-éig terjedő időre szól. E szerint a jelzett évben összesen 8,370.570 üveg pezsgő fogyott el Franciaországban, vagyis 2,679.971 üveggel több, mint a megelőző évben. Az egész forgalom a kivitellel együtt 27,397.996 üveget tett ki. A pezsgőgyárosok pinczéiken 106,371.755 üveg és 413.053 hektoliter, vagyis összesen mintegy 112 millió üveg pezsgőhor van készletben. Ez a készlet mintegy 4 évre elég, mely idő alatt az új terméssel még ki is egészítetik. A pezsgőgyárosokat nem is a készlet elfogyása aggasztja, hanem az az üvegenként 21 centimnyi vám, a melyet Angolország a francia pezsgőre ki akar vetni s a mely kivált az olcsóbb fajok kiviteltét nagyon meg fogja nehezíteni.

* **A népek szaporodása.** Minden nemzet között leggyorsabban növekszik az orosz. Csak negyvenöt esztendő kell Oroszországnak arra, hogy lakossága megkétszereződjék. Németországnak erre 65 év kell, **Ausztriának** és **Magyar-**

országnak 70 év, Angliának 80, Olaszországnak 110, Franciaországnak ellenben 860 esztendő s ez is csak akkor elegendő, ha a lakosság növekedése nem fog csökkenni, mint ez idő szerint. Németország lakossága az utolsó 5 év alatt 3 millióval nőtt, Franciaországé ellenben csak 175,000-rel s ebben is sok a nem francia nemzetiségű.

* **Az akadémiai év vége.** Az akadémiai épület most már csendes, véget ért az év, az előadásoknak vége s a félévi indexek nagy része is alá van már írva. A nehéz napok azonban még csak most következnek, amennyiben most lesznek az alapvizsgálatok a melyek holnap kezdődnek s e hó 24-ikéig tartanak; az év ünnepélyes bezárása, a Te Deum pedig 25-ikén lesz.

* **Törzene a Schlauch-téren.** A 37. gyalogezred zenekara kedvező idő esetén ma délután a Schlauch-téren játszik 6—7-ig.

* **Sikeres szigorlat.** Örley Dénes végzett joghallgató tegnap tette le az első jogtudományi szigorlatot Kolozsvárott.

* **Felfedezett bűn.** Mező-Telegden 6 heti szenvedés után elhunyt Molnár Albert gazdamber s halálával egyidejűleg a m.-telegdi csendőrőrs az elhunyt sajátkezűleg írt levelét kapta, melyben feleségét azzal vádolja, hogy halálának okozója volt. A levél szerint az asszony férjét mint egy 6 héttel ezelőtt egy kövel szíven vágta úgy, hogy ettől kezdve a férj folyton betegeskedett az ágyat nyomta. A járási orvos a hullát megvizsgálta, mellén egy kis daganatot észlelt. Az asszonyt a vizsgálat adatai alapján letartóztaták. A rendőri boncolás megejtésére dr. Grósz Menyhért és Nagy Dezső vizsgáló bírósági kiküldött utaztak ki a helyszínére.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést:

A m. kir. 8-ik számú felmérési felügyelőség tisztviselő kara fájó szívvel tudatja kedves kartársának, **Ollik Pál** m. kir. felmérési díjnoknak f. hó 8-án reggeli 7 órakor hosszas betegség után életének 31-ik évében történt elhunytát. A megboldogultnak hült tetemei f. hó 9-én d. u. 3 órakor fognak az ág. evang. egyház szertartása szerint a Bihar megyei kórházban tartandó ima után az olaszí sirkertben örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, kartársai barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak Nagyvárad, 1899. június 8-án. Béke poraira!

* **Maximo Gomez haldoklik.** *Aguinaldo* után *Maximo Gomez*. Sajátságos fátuma ezeknek a szabadsághősöknek, hogy most, mikor elesített a csatazaj, alighogy lemosták arcukról a puskaporosfüstöt, elhalnak. Van ebben a tüneményben valami misztikus vonás. És ha valaha meg fog születni a pizsigitetek szabadságharcának legendája, *Aguinaldo* és *Gomez* bizonyosan mint népük felszabadítói fognak benne szerepelni.

A kis pajtás hagyatéka.

— A júniális után. —

... És ott játszottak a gyermekek kint a téren, csupa boldogság, csupa öröm ömlött el mi deniknek az egész lényén.

A távoli sarokból pedig egy bánatos édes anya nézte fájó szívvel, szomorú arccal a vidám gyermekesereg pajzán játékát. Szemében könny csillogott, a mint hol egyik, hol másik csapat nézésébe merült.

Látszott rajta, hogy nagyon bántódik valami fölött. Hogyne bántódott volna, hogyne sajtódott volna szíve, mikor az ő kedves gyermeke már nincs itt a játszók között. Még a multkor itt volt, itt örült ő is, — de már fenn örül, fenn játszik az égben.

Elszólította a jó Isten magához s ott fenn angyal lett belőle.

Azért sir most az a bánatos édes anya olyan keservesen.

Éppen ma lett volna a nyolczadik név-

Hirtelen eszébe jut valami s kis dobozt vesz elő, a kis ártatlan takarékos szekrényét, melybe megtakarított filléreit gyűjtögette össze. Azután elindul az egyik csoporthoz s átadja a tanítónéninek, hogy ossza ki annak a tartalmát a szegény gyermekek között.

A tanítónéni aztán vett belőle ropogós pereczet és megvendégelte a kis gyermekeket, megmondván nekik, hogy azt egy kis pajtásuk küldte, de a ki nem jöhet már többé hozzájuk soha... soha...

És a kis gyermekek megértették ezt a szót soha... s a mint a bánatos anya szomorúan lehajtott fővel eltávozott tőlük, ők szomorúan néztek utána sokáig s hosszan elsírátták, fájón megkönyezték a kis Róbertet, a ki már nem játszhat, nem örülhet velük többé soha, soha...

EGYESÜLETEK.

A tanítók koronázási emlékünnep.

A magyar tanítók kaszinójában ma délelőtt három külön ünnepies üléssel ülték meg a koronázás évfordulóját. A kaszinó tágas helyiségében ez alkalomból nagy közönség gyűlt egybe. Eljött *Vlassics Gyula* kultuszminiszter is, hogy ezzel is tanujelét adja a tanítóság iránt érzett jóindulatának. A minisztert megjelenésekor lelkesen megéljenzették. Ott voltak továbbá: *Márkus József* főpolgármester, *Emich Gusztáv* orsz. képviselő, *Veredy Károly* dr. kir. tanfelügyelő s a kaszinó elnöke s megjelent az angol kormány tanulmányozás czéljából itt időző kiküldöttje, *Mister Dodd* és *Dr. Mosdy* helybeli angol lelkész s néhány angol tanítónő kíséretében.

Az ünnepélyt *Veredy Károly* dr., a kaszinó elnöke nyitotta meg, imát mondván a királyért s kiemelvén böles tanácsadójának, dr. *Vlassics Gyula* kultuszminiszternek érdemeit.

Ezután *Walter Károly* tanító, a segítő egyesület előadója rövid beszéd kíséretében kiosztotta a tanítók szorgalmas gyermekeinek szánt jutalmakat. Jutalmakat kaptak: *Pédery Atilla*, *Stuller Gyula*, *Kunoráth Matild*, *Kovács Zoltán*, *Ember Dezső*, *Kiss Margit*, *Munka Sándor*, *Szabó Ida*, *Kohn Nándor*, *Almády Dezső* és *Maislis Ilonka*.

A magyar tanítók turista-egyesülete nevében *Moncsong Géza* bejelentette a válaszmány amaz elhatározását, hogy megiratja a megboldogult királyné hazai turista-utjait.

A magyar tanítók kaszinója nevében *Berdác Pál* tikkár adta hírül, hogy a kaszinó beteg, szenvedő vagy segélyre szoruló tagjai részére szamaritanusz-alapot létesített.

Végül *Ember Károly* a kaszinó új könyvtárát adta át rendeltetésének.

A szép ünnepség után közös lakoma volt.

Igazságszolgáltatás.

Házi szarka. *Vári Mari* cseléd leány a mult esztendő tavaszán *Grud Elemér* házában szolgált, azonban nem volt helyével megelégedve s ezért pár nap múlva elhagyta helyét. Mikor eltávozott, gazdája észre vette, hogy 30 frt készpénze eltűnt. A gyanu rögtön a leányra irányult, aki be is vallotta tettét. A törvényszék tegnap ezert a leányt két heti fogságra ítélte.

Az új bünvádi eljárás elodázása. Jogász körökben nagy érdeklődéssel tekintenek az új bünvádi eljárás elő, amellyel együtt lép életbe az esküdtzéki intézmény. A törvényhozású akként intézkedett, hogy a nevezetes reform 1900. január 1-én lépjen életbe. Biztos értesülésünk szerint ma már szó sem lehet róla, hogy január 1-én meglegyen a reform s valószínűleg egy egész évre elhalasztódik. Készen láttak az előkészületekhez, minden egyes esküdtzéssel felruházott törvényszéknél szükségessé váló újabb bírák nemesnek kinevezése, s nem lesznek már kész az esküdtzéki tárgyalásokhoz szükséges helyiségek átalakításával sem.

TANUGY.

Az évváró vizsgálatok a főreáliskolában következő sorrendben fognak megtartani: június 15-én róm. kath. hittan I—VII. osztályban. I. osztály: június 16. magyar, német, földrajz; 23-án számtan, mértan, természetrajz. II. osztály: június 19-én számtan, mértan, természetrajz; 24-én magyar, német, földrajz. III. osztály: 20-án számtan, természettan, mértan; 24-én magyar, német, francia, történelem. IV. osztály: 16-án magyar, német, francia, földrajz; 23-án délután mennyiségtan, vegytan, mértan. V. osztály: 19-én mennyiségtan, természetrajz, mértan; 22-én magyar, német, francia, latin; 24-én történelem, vegytan. VI. osztály: 16-án mennyiségtan, mértan, természetrajz; 19-én történelem, vegytan; 23-án magyar, német, francia, latin. VII. osztály: 17-én magyar, német, francia, latin; 21-én mennyiségtan, természettan, mértan; 23-án történelem, természetrajz, egészségügy. Továbbá 19-én délután 5 $\frac{1}{2}$ órakor torna vizsga minden osztályban, 22-én délután gyorsírás vizsgálat, 19-én délután és 20-án délelőtt magánvizsgálatok. A tanév ünnepélyes berekesztése 29-én történik meg délelőtt 8 órakor; előzőleg 7 órakor Te Deum a Szt. László-templomban. Ugy ez alkalomra, mint a vizsgálatokra a szülőkkel s a tanügy barátait tisztelettel meghívja az igazgatóság.

Vizsgálatok az újvárosi r. kath. elemi iskolában. A nagyvárad-újvárosi r. kath. fiú iskola záróvizsgálatai a következő sorrendben fognak megtartani: Az I. osztályban 1899. június 12-én délelőtt 8—10-ig. A II. osztályban június 12-én délelőtt 10—12. A III. osztályban június 13-án délelőtt. A IV. osztályban június 14-én délelőtt. Nagyvárad, 1899. jun. 8. *Az igazgatóság.*

MULATSÁG.

A kath. kör júniálisa iránt városzerte nagy az érdeklődés s ugy látszik, hogy a tavaszi mulatságok között ez lesz a legsikerültebb. A rendezőség is mindent elkövet, hogy a júniális minél fényesebben sikerüljön. A jegyeket ma bocsájtják ki s a mai naptól fogva válthatók *Fábry István* fő-utcai üzletében, valamint a kath. kör szolgájánál.

Reáliskolai júniális. A helybeli főreáliskola ifjusága tegnap táncmulatsággal egybekötött júniális rendezett. A pompás idő kedvezett a jókedvű ifjuságnak, kik a nappali játékok és versenyek között töltötték, este pedig fényesen sikerült táncmulatsággal zárták be az emlékezetes napot.

A négyeseket 100 pár táncolta. A tánc hajnalig tartott. A jelen volt nagyszámú hölgyek sorából a következőket sikerült összeírni:

Asszonyok: Potásy Jánosné, Dr. Szombathy Istvánné, Petri Gyuláné, Szőke Gyuláné, Bródi Samuné, Fleischer N.-né, Steinfeld Lajosné, özv. Veisz Ignátné, Reich Sándorné, Grosz Edéné, Schwartz Edéné, Schwartz Farkasné, Moskovits Szidorné, Berger N.-né, Nádas Ignátné, Bázár Gyözőné, Szondi N.-né stb.

Leányok: Nyeviczkey Lőrinczy Jolán, Bázár Irén, Bodó Ilona, Bródi Ilona, Bródi nővérek, Bodó Hermina, Berger Sárika, Decker Irén, Deutsch nővérek, Blau Frida, Fehér Irén, Fleischer Aranka, Grósz Berta, Adonyi Mariska, Herschmann nőv., Klein Róza, Klein nőv., Jónás Rózi, Kohn Rózi, Moskovits Czili, Kain Regina, Rippner Hermina, Reich Erzsébet, Rothmann Ilona, Sebő Ilona, Szondi Erzsébet, Székely Mariska, Deutsch Katieza, Hirsch Mariska, Spitzer Kornél, Schwartz Juliska, Szőke nőv., Rottenstein Rózi, Stern nőv., Guttmann Ilona, Schwartz N. (K.-Szántó), Krausz Janka (Pusztá-Ádám), Komáromi Ilona, Földesi Juliska, Papp Juliska, Diósy Sarolta (B-Ujfal), Friedmann Szeréna, Hillinger Margit, Veisz nőv. stb.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *A baba.*

Szombat: *Paraszt becsület. Rózsatövis. A mosoly.*

d. u. *Tündér Ilona.*

Vasárnap: este *A cigány.*

A szegedi katonai botrány.

Szeged, június 8. (Saját tud. távirata.)

A szegedi katonai botrányból kifolyólag a hírlapírók s a verekedő tisztek segédei megkezdtek a tanácskozásokat. *Ujvári* Péternek, a Szegedi Híradó s. szerkesztőjének *Uj József* ügyvéd és *Csernovits* Agenor főmérnök voltak segédei, kik *Andor* főhadnagy segédeinek kijelentették, hogy a sajtó szent jogánál fogva felüknek egy hírlapi közleményért nem szabad fegyveres elégtételt adni. A tisztek ragaszkodtak a fegyveres elégtételhez s a jegyzőkönyveket készek ugyan így is bemutatni *Ranther* alezredesnek, ki azonban ha az ügy ilyen elintézésébe bele nem nyugodnék, ez esetben *Andor* főhadnagy levélbeli sértést fog elkövetni *Ujvári* Péter ellen, hogy elégtételre kényszerítse.

Tömörkényi Istvánnak a Szegedi Napló s. szerkesztőjének ügye a tisztekre nézve sokkal kellemetlenebbül végződött. A segédek itt elismerték, hogy a cikkben nincs kifejezett sértés, de követelték, hogy a rendőrségi jegyzőkönyvből szószerint közölje a Szegedi Napló amaz állítását, hogy a Kass vigadóban a tiszteknek csakugyan megtagadták a pinczerek a pezsgők tekintetében kért hitelt. *Tömörkényi* segédei *Polczner* Jenő orsz. gy. képviselő és *Kossó* István ügyvéd erre átnyújtották a rendőrségi jegyzőkönyvet, mely megerősíti a lapá lítását. Ez oly lesújtó volt *Andor* főhadnagy segédeire, hogy haladékat kértek, míg a katonai becsület-bíróság ítéletét kikérik, hova az ügyet előterjesztik.

A katonai tisztikar tegnap foglalkozott a botrány ügyével s megállapította az egész tisztikarra nézve a sértést s elhatározták, hogy küldöttségileg fogják felkérni a kerületi honvédpáncsnokságot, hogy szolgáltatson fényes elégtételt, mert ha ez nem fog történni, ugy maga vesz elégtételt. Az egész ezred áthelyezését fogják kérni, mely ha nem teljesítették, az esetben egyenként folyamodnak áthelyezésért. Addig is a szegedi polgársággal minden érintkezést megszakítanak.

A polgárság körében a határozat folytán egyre nő az izgatottság. *Pálmay* városi orsz. gy. képviselő vezetésével mozgalom indult meg, hogy a szerkesztőségek iránt nagy tüntetésekkel fejezzék ki rokonszenvüket, de a szerkesztőségek kértére ettől elállottak.

Andor főhadnagy különben tetteiért szabadságot kapott, de azért tüntetőleg jár-kél az utcán.

Engel Lajos, a karddal megvagdalt laptulajdonos jobban van.

Pacor Kálmán honvéd hadparancsnokot minden pillanatban Szegedre várják.

TAVIRATOK.

Létrejött a kompromisszum.

Bécs, június 8. (Saj. tud. táv.) A több hétig tartó tárgyalások után, mint a N. Fr. Pr. esti lapja írja, a kompromisszum létrejött, még pedig a korona döntése nélkül, mert a kormányok egyeztek végre meg.

A király ugyanis kérte a kormányokat, hogy ne kelljen nekie jógával élni s dönteni a kiegyezés kérdései fölött. A jobboldali pártok köreiben azt állítják, hogy az osztrák kormány a magyar kormány kívánságait elvben többé nem ellenzi, hanem kompenzációt keres. Vagyis *Thun* gróf elfogadja a *Szell* féle formulát.

Szell miniszterelnök fél 3-kor a királyhoz ment s egy óra hosszat volt ott s jókedvüen tért vissza. Az újságíróknak a magyar miniszteri palota előtt így szólt:

— Döntés valószínűleg holnapután. Még két napig nem nyilatkozhatom!

Bécs, június 8. (Saját tud. táv.) A N. Fr. Pr. esti lapja szerint azon körülmény, hogy a király ma *Szell* és *Thun* gróf miniszterelnököket fogadta, döntőnek tekintendő. *Szell* Kálmán két engedményt tett, melynek viszonzásául *Thun* gróf elállott a bankügyi állásponttól és összességében elfogadta a *Szell* féle kiegyezést.

Bécs, június 8. (Saját tud. táv.) *Szell* Kálmán és *Thun* gróf miniszterelnökök ma este végre találkoztak, hogy kölcsönösen megállapítsák a kiegyezésre vonatkozó terveiket.

Bécs, június 8. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A király ma délelőtt külön kihallgatáson fogadta *Fejérváry Géza* báró honvédelmi minisztert. — *Szell* Kálmán miniszterelnök ma délelőtt hosszabb ideig konferált *Goluchovszki* gróf közös külügy-miniszterrel.

Öngyilkos primadonna.

Nyiregyháza, június 8. (Saját tudósítónk távirata.) *Rubes* Árpádné *Serfői* Zseni a Nyiregyházán működő *Komjáthy* színtársulatának 19 éves primadonnája, a debreczeni közönség kedvence, öngyilkosságot követett el, meghalt. Az eset városszerte mély részvételt keltett. — *Rubesné* már kétszer követet el öngyilkossági kísérletet, míg végre a harmadik sikerült neki. Férje — aki reggel jött haza — fel akasztva találta a szerencsétlen asszonyt. Az öngyilkosság következtében »A Baba« cz. darab előadása elmaradt.

A párisi események.

Páris, június 7. A Seine-departement tanácsa egyhangulag elhatározta, hogy tiltakozik az auteuili tüntetések ellen és bizalmat szavaz *Loubet* elnöknek.

Páris, június 7. *Dion* gróf levelet irt a rendőrfőnökségnek, a melyben tiltakozik az automobil-klub bezárása ellen, mint-hogy ez az egyesület nagy hasznára van a francia iparnak. A gróf azt mondja a levélben, hogy ha az ő személye miatt zárták be a klubot, kész lemondani al-elnöki állásáról.

Lyon, június 7. Az auteuili események miatt ma este tüntetés volt, a melyen verekedésre is került a dolog. A rendőrség helyreállította a rendet és vagy 15 embert letartóztatott.

Páris, jun. 8. A *Matin* ma fakszimilijét közli *Esterházy* ama nyilatkozatának, a melyben beismeri, hogy a bordereaut ő irta.

A lapok közlése szerint *Dreyfus* Mathieu és *Leo* ellen *Bordier* ezredes panaszára vizsgálatot indítottak. A panasz tárgyról szóló közlemények ellemondóak.

A *Jornal* szerint *Beaurepaire*-t becsület-rend tanácsa elé idézték.

Az auteuili tüntetések ügyében állítólag kedden tartják meg a birói tárgyalást.

Az *Echo de Paris* szerint *Dushesne* már kihallgatta *Pellieux* tábornokot, a ki védekezett és irásokat mutatott be védelmére. A vizsgálatot gyorsan fogják bevezetni.

A *Siécle* és az *Eclair* közlése szerint a két kamara republikánus pártjainak küldöttsége arra kérte *Dupuy* miniszterelnököt, hogy mozdítsa el állásától a rendőrfőnököt, *Hevré* és *Zurlinden* tábornokokat, *Bertrand* főügyészt és más köztisztviselőket.

Páris, június 8. (Saját tud. táv.) *Dreyfus* sürgönye feleségéhez az ítélet kézbesítése után a következő: Szivem, lelkem veled s minden gyermekünkkel. Pénteken szállok hajóra. Oriási örömmel várom a boldog pillanatot, mikor karjaimba zárhatlak. Mindnyájatokat csókolak — *Alfréd*.

Páris, június 8. A bíróság feloldotta *Walsyn Eszterházy* házasságát.

Spanyol dolgok.

Madrid, jun. 8. A minisztertanács a *Karolinák*, *Palau-szigetek* és *Marianák* átengedése tárgyában Németországgal kötött szerződést tárgyalta első olvasásban. Ugyanebben a minisztertanácsban a miniszterelnök bejelentette, hogy a sajtó-bizottsággal közölni fogja a *barcelona* hatóságnak a *montjuichi* anarkistapör revíziójára vonatkozó táviratát. A *Fülöp-szigeteken* elfogott spanyolok kiszabadítása érdekében újabb tárgyalásokat indítottak. *Villaverde* pénzügyminiszter a szerdán tartandó minisztertanácsban bemutatja a költségvetést, a melyet aztán mindjárt a cortes elé terjesztenek. (Magy. Táv. Ir.)

A pestis.

London, június 8. *Times*-nak jelentik *Teheránból* e hó 7-iki kelettel, hogy a busiri kikötőt, a hol két pestises megbetegedés fordult elő, hivatalosan fertőzöttnek nyilvánították. (Magy. Táv. Ir.)

A német birodalomgyűlés.

Berlin, június 8. A szenioratus határozata értelmében a birodalomgyűlés a kormány beleegyezésével legközelebb több javaslat elintézése után november 14-ig elnapolja üléseit és csak azután tárgyalja tovább a husvizsgálatról szóló törvényjavaslatot. (Magy. Táv. Ir.)

Sternberg gróf jubileuma.

Bécs, június 8. Azon a lakomán, a melyet *Sternberg* gróf lovassági tábornok jubileuma öröme rendeztek, az ünnepelt nagy lelkesedéssel hallgatott pohárköszöntőt mondott ő felségére, mint legfőbb hadurra. *Windisch-Graetz* herceg csapatfőfelügyelő ugyancsak nagy lelkesedés mellett felköszöntötte *Sternberg* grófot, mint a *Mária Terézia-rend* legrégibb lovagját, mire a *II. dragonyosezrednek* néhány tisztje vállára emelte az ünnepeltet. (Magy. Táv. Ir.)

SZERKESZTOI POSTA.

Kérdőznek. (Helyben.) A *Hollód-Kötegyán* vasut megnyitó ünnepélyére lapunk szerkesztőségét meg nem hívták; lapunknak egy tárczairója kapott ugyan az ő nevére kiállított meghívót s ezt át is adta nekünk, de ezt nem tekinthettük a szerkesztőség meghívásának, — az ünnepélyen és a tegnapi banketten ezért nem voltunk képviselve. A mi a közönség érdeklődését illeti, annak a vasut ügyeit illetőleg már eleget tettünk, mikor a megnyitást idejekorán közöltük.

NYILTER.*

A nagyérdemű igen
tiszelt közönség szives
tudomására hozzuk, hogy

mosó kelméink

ugymint: pique, batist, zefir, toile
női ruhaszövetek

m e g é r k e z t e k.

Továbbá újdonságaink női blousok-
ban övekben és napernyőkben.

Teljes tisztelettel

Kunz József és társa

Nagyvárad, Szt. László tér. 1 szám.

(164.) 2-10.

KÖZGAZDASÁG.

Tanulmányi kirándulás Mezőhegyesre. Felkértek bennünket a következő sorok közlésére: A biharmegyei gazdasági egyesület a f. évben szintén rendez tanulmányi kirándulást a kiszáradt köréből Mezőhegyesre. Indulás Nagyváradról június hó 29-én este 7 órakor, érkezés Mezőhegyesre 30-án reggel 9 órakor, visszautazás Mezőhegyesről július 1-én este 7 órakor, érkezés Nagyváradra július 2-án reggel fél kilenc órakor. Eddig a következő helyiségekből jelentkeztek kiszáradt a tanulmányi kirándulásra: Nagyváradról, Nagy-Létárról, Szalárdról, Szt.-Jobbról, Csalánosról, Szent-Imréről, révi jegyzői körből, czécskei jegyzői körből, Szaldbágyról, Henczidáról, Ártándról, Váncsodról, Harangmezőről, Udvariból. A mennyiben a létszám még nincs egészen betöltve, a gazdasági egyesület még elfogad jelentkezéseket a kirándulásra. A tanulmányi kiránduláson résztvevő kiszáradt ingyen utazásban és ingyen ellátás és elszállásolásban részesülnek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Ertéktőzsde.

Budapest, június 8.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	357.80
Magyar hitel	387.50
Allamvasut	361.—
Rimamuranyi	311.—
Magyar jelzálog	242.50
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Keraskedelmi	101.50
Déli vasut	178.—

Bécs, június 8.

Az irányzat nyugodt.

Osztr. hitel	360. 1/2
Magyar hitel	389. 3/4
Allamvasut	360. 1/4

Határidők.

Készáru buzában az irányzat lanyha volt, és 6000 m.-m. forgalom volt ezek változatlanul jegyeztettek.

Budapest, június 8.

Buza áprilisra	—
Buza októberre	8.79
Tengeri jul.	4.61
Rozs őszre	6.86
Zab őszre	5.51
Tengeri augusztusra	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. július 8-án.

Magyar aranyjáradék 4%	119.50
Magyar koronajáradék	97.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.35
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	55.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.30
Horvát-szláv földterhermentési kötvény	96.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	160.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.—
Osztrák járadék papírban	100.50
Osztrák járadék ezüstben	100.10
Osztrák járadék aranyban	119.75
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	139.25
Osztrák magyar bankrészevény	915.—
Magyar hitelbankrészevény	388.50
Osztrák hitelintézeti részevény	360.—
Párisi vista	360.40
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.54
Németbirodalmi márka	58.90
London vista	47.80
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadberlet 38. szám. Kishérllet 38. szám.
Páros. Páros.

Ma pénteken, 1899. június 9-én

kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

A B A B A.

Nagy operette 4 felvonásban. Irta Ordonneau M.

SZEMÉLYEK:

Lancolet	—	Székely Irén.
Hilárius mester	—	Nyárai Antal
De la Chanterelle báró	—	Szerdahelyi Ferencz
Loiremois gróf	—	Leövei Leó.
Maximin atyja	—	Fehér József.
Balthazar testvér	—	Török Károly
Basilique	—	Gergely M.
Agnelet	—	Barabás K.
Benoit	—	Aghy Sándor.
Hilárius asszony	—	K. Árpási Kata
Alézia, leánya	—	Perényi Margit
Güdüline, komorna	—	Miklósi Ilona.
Josee	—	Holló Etel.
Martine, jegyző	—	Vank I.
1.)	—	Lengyel Margit.
2.) baba	—	Szabó Ilona.
3.)	—	Miklósi M.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sor 80 krajczár. Zártzék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sor 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 50 krajczár. Oldal: karzat 20 krajczár.
Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Holnap szombaton, 1899. június 10-én

itt először

A mosoly.

Dramolette 1 felvonásban. Irta: Ifj Szász Károly.

itt először

Rózsatövis.

Eredeti dramolette 1 felvonásban. Irta: Karácsonyi A.

Paraszt-becsület.

Opera 1 felvonásban. Irta: Targioni és Tozzetti.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

608/1899.

Árverési hirdetmény.

A nagyvárad kir. törvényszék mint csődbíróság 8209/99 sz. végzésével kiküldött alulírott bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy közadós Benkő Kálmán csődtömegéhez leltározott activ követelésekre a csődválasztmány határozata folytán az árverés elrendeltetvén, annak a kir. törvényszék árverelő helyiségében leendő megtartására határidőül 1899 évi június hó 17-ik napjának délelőtt 11

órája tüzetik ki, mikor közadós Benkő Kálmán csődtömegéhez leltározott 1553 frt 68 krt tevő követelések a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett szükség esetén névértéken alul is el fognak adatni.
Kelt Nagyváradon, 1899 évi június hó 4-ik napján.

Batig Ferencz,

kir. bir. végrehajtó.

Pályázati hirdetmény

A nagyvárad szakirányu iparostanoncziskolában és az azzal kapcsolatos iparos segédek szakrajz tanfolyamán a következő óraadó tanári állásokra pályázat hirdettetik:

A) A tanoncziskolában.

1. Számtan és természettan (kivánt képesítés középiskolai vagy polgári isk.) heti 2 órán.
2. Fogalmazás és földrajz (k. k. középisk., polg., v. elemi isk.) heti 1 óra.
3. Fogalmazás, közgazdaságtan (k. k. középisk., polg. v. elemiisk.) heti 1 óra.
6. Könyvvitel (k. k. középisk., keresk. v. polg.) heti 2 óra.
5. Szabadk. mért. rajz (k. k. középisk., polg., ipari vagy elemi) heti 7 óra.

B) A segédek tanfolyamán.

1. Fémipari szakrajz (k. k. mérnöki v. szakiparisk.) heti 3 óra.
2. Építési tervezés, költség. és alaktan (k. k. építészeti mérnöki) heti 4 óra.
3. Gyakorlati szobafestészet és disztiményi rajz (k. k. rajztanfolyamot végzett gyakorlati szobafestő) heti 2 óra.
4. Mintázás (k. k. szobrász) heti 2 óra.
5. Czipész szabászat (k. k. szabász) heti 2 óra.
6. Ruha szabászat (k. k. szabász) heti 2 óra.

A pályázatok s okmányok szóval vagy írásban június 15-ig az iparisk. igazgatóhoz adandók be, ki a tanterv, díjazás, előadási idő stbre szükséges felvilágosításokat készséggel adja meg.

Nagyváradon, 1899. június 6-án.

Szűts Izsó,

iparisk. igazgató.

Ragány János,

iparokt. bizotts. elnök.

Uj festék gyári raktár!

Galovits M.

N.-Várad, nagyteleki u. 532 sz. saját ház

a Szoba-festőhöz

Ajár! száraz és olajba tört festeket Cabolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes firnisz butor és kocsi-Jackok.

Bronzok, szobafestő és mázoló

ecsetek

és meszelők nagy raktáron különösen nagy raktár Szobapadló lackokban. 5 féle színben egy 1 kilós doboz ára 75 kr.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Legolcsóbb bevásárlás!